श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्रीसीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेत श्रीरामचन्द्र परब्रह्मणे नमः

श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये उत्तरकाण्डे

॥ त्रिपञ्चाशः सर्गः ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्रीसीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेत श्रीरामचन्द्र परब्रह्मणे नमः

॥ त्रिपञ्चाशः सर्गः ॥

श्रीरामेण कार्यार्थिनामुपेक्षातो नृगसम्बन्धिशापकथां श्रावयित्वा लक्ष्मणस्य कार्यार्थिनां निरीक्षणाय नियोजनम्

लक्ष्मणस्य तु तद् वाक्यं निशम्य परमाद्भुतम्।
सुप्रीतश्चाभवद् रामो वाक्यमेतदुवाच ह ॥ **7.53.1** ॥

दुर्लभस्त्वीदृशो बन्धुरस्मिन् काले विशेषतः।
यादृशस्त्वं महाबुद्धिर्मम सौम्य मनोऽनुगः ॥ **7.53.2** ॥

यच्च मे हृदये किञ्चिद् वर्तते शुभलक्षण।
तन्निशामय च श्रुत्वा कुरुष्व वचनं मम ॥ **7.53.3** ॥

चत्वारो दिवसाः सौम्य कार्यं पौरजनस्य च।
अकुर्वाणस्य सौमित्रे तन्मे मर्माणि कृन्तति ॥ **7.53.4** ॥

आहूयन्तां प्रकृतयः पुरोधा मन्त्रिणस्तथा।
कार्यार्थिनश्च पुरुषाः स्त्रियो वा पुरुषर्षभ ॥ **7.53.5** ॥

पौरकार्याणि यो राजा न करोति दिने दिने।
संवृते नरके घोरे पतितो नात्र संशयः ॥ **7.53.6** ॥

श्रूयते हि पुरा राजा नृगो नाम महायशाः।
बभूव पृथिवीपालो ब्रह्मण्यः सत्यवाक् शुचिः ॥ **7.53.7** ॥

स कदाचिद् गवां कोटीः सवत्साः स्वर्णभूषिताः।
नृदेवो भूमिदेवेभ्यः पुष्करेषु ददौ नृपः॥ **7.53.8** ॥

ततः सङ्गाद् गता धेनुः सवत्सा स्पर्शितानघ।
ब्राह्मणस्याहिताग्नेस्तु दरिद्रस्योञ्छवर्तिनः॥ **7.53.9** ॥

स नष्टां गां क्षुधार्तो वै अन्विषंस्तत्र तत्र ह।
नापश्यत् सर्वराष्ट्रेषु संवत्सरगणान् बहून्॥ **7.53.10** ॥

ततः कनखलं गत्वा जीर्णवत्सां निरामयाम्।
ददृशे तां स्विकां धेनुं ब्राह्मणस्य निवेशने॥ **7.53.11** ॥

अथ तां नामधेयेन स्वकेनोवाच ब्राह्मणः।
आगच्छ शबलेत्येवं सा तु शुश्राव गौः स्वरम्॥ **7.53.12** ॥

तस्य तं स्वरमाज्ञाय क्षुधार्तस्य द्विजस्य वै।
अन्वगात् पृष्ठतः सा गौर्गच्छन्तं पावकोपमम्॥ **7.53.13** ॥

योऽपि पालयते विप्रः सोऽपि गामन्वगाद् द्रुतम्।
गत्वा च तमृषिं चष्टे मम गौरिति सत्वरम्॥ **7.53.14** ॥

स्पर्शिता राजसिंहेन मम दत्ता नृगेण ह।
तयोर्ब्राह्मणयोर्वादो महानासीद् विपश्चितोः॥ **7.53.15** ॥

विवदन्तौ ततोऽन्योन्यं दातारमभिजग्मतुः।
तौ राजभवनद्वारि न प्राप्तौ नृगशासनम्॥ **7.53.16** ॥

अहोरात्राण्यनेकानि वसन्तौ क्रोधमीयतुः।
ऊचतुश्च महात्मानौ तावुभौ द्विजसत्तमौ॥ **7.53.17** ॥

क्रुद्धौ परमसन्तप्तौ वाक्यं घोराभिसंहितम्।
अर्थिनां कार्यसिद्ध्यर्थं यस्मात्त्वं नैषि दर्शनम्॥ **7.53.18** ॥

अदृश्यः सर्वभूतानां कृकलासो भविष्यसि।
बहुवर्षसहस्राणि बहुवर्षशतानि च ॥ **7.53.19** ॥

श्वभ्रे त्वं कृकलीभूतो दीर्घकालं निवत्स्यसि।
उत्पत्स्यते हि लोकेऽस्मिन् यदूनां कीर्तिवर्धनः ॥ **7.53.20** ॥

वासुदेव इति ख्यातो विष्णुः पुरुषविग्रहः।
स ते मोक्षयिता शापाद् राजंस्तस्माद् भविष्यसि ॥ **7.53.21** ॥

कृता च तेन कालेन निष्कृतिस्ते भविष्यति।
भारावतरणार्थं हि नरनारायणावुभौ ॥ **7.53.22** ॥

उत्पत्स्येते महावीरौ कलौ युग उपस्थिते।
एवं तौ शापमुत्सृज्य ब्राह्मणौ विगतज्वरौ ॥ **7.53.23** ॥

तां गां हि दुर्बलां वृद्धां ददतुर्ब्राह्मणाय वै।
एवं स राजा तं शापमुपभुङ्क्ते सुदारुणम् ॥ **7.53.24** ॥

कार्यार्थिनां विमर्दो हि राज्ञां दोषाय कल्पते।
तच्छीघ्रं दर्शनं मह्यमभिवर्तन्तु कार्यिणः ॥ **7.53.25** ॥

सुकृतस्य हि कार्यस्य फलं नावैति पार्थिवः।
तस्माद् गच्छ प्रतीक्षस्व सौमित्रे कार्यवाञ्जनः ॥ **7.53.26** ॥

॥ इत्यार्षे श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये
उत्तरकाण्डे त्रिपञ्चाशः सर्गः ॥